

RADOSŁAW KULINIAK, MARIUSZ PANDURA:

Jestem filozofem świata (Κόσμου φιλόσοφος εἰμι)

Roman Witold Ingarden (1893 – 1970), Cześć pierwsza: lata 1893 – 1938

Kęty: Antyk Marek Derewiecki 2019, 883 s.

Poľský filozof Roman Witold Ingarden patrí k najvýznamnejším západným fenomenológom dvadsiateho storočia. Hoci v roku 2020 uplynulo už päťdesiat rokov od jeho smrti, jeho dielo je dodnes filozoficky živé a zaslúži si našu pozornosť. Pri príležitosti spomenutého výročia v Poľsku vyšla filozofická biografía, ktorú napísali dvaja vroc-lavskí historici filozofie Radosław Kuliniak a Mariusz Pandura. Ide o veľmi vzácne dielo, ktorého prvý zväzok má takmer deväťsto strán. Čo je však veľmi dôležité, jej autori intenzívne pracujú aj na druhom zväzku, ktorý by mal uzrieť svetlo sveta už čoskoro.

Ingardenova filozofická biografía vychádza z archívnych materiálov, ktoré sa doteraz zachovali, no o väčšine z nich sa paradoxne doteraz takmer vôbec nevedelo. Obaja bádatelia sústredili svoju pozornosť na dedičstvo poľského filozofa, preto sa podujali preskúmať množstvo archívneho materiálu, zhromaždeného v Ingardenovom rodinnom archíve v Krakove, v archívoch Poľskej akadémie vied a Poľskej akadémie vzdelávania v Krakove, kam Ingardenova rodina niektoré materiály po smrti filozofa uložila. Výskum oboch vroc-lavských historikov filozofie bol navyše výrazne doplnený mnohými cennými materiálmi z archívov, knižníc a univerzity vo Lvove. Výsledkom ich práce bolo sústredenie a preskúmanie veľkého počtu dosiaľ neznámych prác filozofa, najmä odborných článkov a osobnej korešpondencie. Uvedený materiál sa ukázal ako mimoriadne cenný pre pochopenie Ingardenovho filozofického vývoja. Mimoriadny význam v recenzovanej biografii predstavujú pramene z Ingardenovho rodinného archívu. Prístup k nim bádateľom umožnil správca tohto archívu, ktorým je vnuk a zároveň filozofov dedič Krzysztof Ingarden.

Archívne materiály, ktoré Ingarden zanechal, a ich precízna historicko-filozofická analýza viedli vroc-lavských historikov filozofie k veľmi podrobnému poznaniu Ingardenovho filozofického vývoja od gymnaziálnych rokov až po štúdiu na Univerzite v Göttingene a po jeho stretnutie s Husserlovou filozofiou (s. 19 – 275). Veľmi podrobne mapujú obdobie filozofovho dospievania a jeho vzdelávanie v ľudových školách v Krakove a Lvove. Ingarden v Lvove spoznal okrem iných aj svojho učiteľa

Žigmunda Zawirského, s ktorým neskôr po druhej svetovej vojne spolupracoval na univerzite v Krakove. Dozvedáme sa veľa zaujímavostí o štúdiu Ingardena v Ľvove u Kazimierza Twardowského, zakladateľa tamojšej slávnej Ľvovsko-varšavskej filozofickej školy. Ingardenovo štúdium na Ľvovskej univerzite však netrvalo dlho. Po necelom semestri sa presťahoval do Göttingenu. Neskôr, v roku 1917, nasledoval Husserlov odchod do Freiburgu, kde Ingarden v roku 1918 napísal a obhájil doktorát (s. 217 – 275).

Ingardenova filozofická biografía sa podrobne venuje aj jeho úsiliu o habilitáciu (s. 388 a n.) v Ľvove a o pôsobenie na katedre filozofie na tamojšej univerzite. Podľa autorov biografie to bolo veľmi dôležité, možno dokonca najdôležitejšie obdobie jeho života. V tom čase súperil o naplnenie vlastnej akademickej kariéry s Kazimierzom Ajdukiewiczom a na univerzite sa dostal pod vedenie Kazimierza Twardowského. Práve toto druhé obdobie v Ingardenovom vývoji je v práci veľmi dôkladne preskúmané a popísané. Čitateľ sa dozvedá, s akými ťažkosťami sa Ingarden stretával od svojej mladosti, keď inicioval svoje fenomenologické smerovanie, až po dosiahnutie doktorátu. Neskôr autori postupne skúmajú akademické účinkovanie filozofa v Ľvove. Spoznávame veľa nových faktov, ktoré obohacujú naše doterajšie poznatky o Ingardenovi a jeho filozofických záujmoch. Prvý zväzok sa končí opisom posledných Ingardenových dní vo Ľvove, poznačených stratou oboch jeho učiteľov, profesorov Twardowského a Husserla (s. 734 a n.).

Filozofická biografía autorov Kuliniaka a Panduru sa číta veľmi dobre. Nie je to len zbierka suchých faktov z Ingardenovho života, ale najmä príbeh popretkávaný množstvom veselých príhod zo života filozofa. Autori práce pritom plne zachovali jej vedecký ráz bez najmenšieho náznaku sklznutia do iného literárneho žánru. Mimo riadne cenné je najmä podrobné predstavenie Ingardenovho doktorského štúdia v Göttingene a Freiburgu (s. 115 a n.). Autori biografie zároveň odhalili množstvo doteraz neznámych okolností, ktoré sa týkali jeho obhajoby. Čitateľovi umožňujú dostať sa priamo ku korešpondencii poľského filozofa s Edmundom Husserlom a s Editou Steinovou. Okrem toho venovali veľkú pozornosť aj rozsiahlej Ingardenovej korešpondencii s Twardowským. Všetko dovedna poskytuje úplný obraz o počiatočnej filozofickej ceste Ingardena. Zaujímavé sú aj témy z obdobia po získaní doktorátu vo Freiburgu. Medzi nimi vyniká najmä na jeho zápas o kreslo vedúceho katedry filozofie na univerzite vo Ľvove (s. 569 – 612).

Nová poľská filozofická biografía o Ingardenovi je pre čitateľa vynikajúcim zdrojom doteraz nepoznaných informácií o fenomenologickom prostredí okolo Husserla a Ingardenovom mieste v ňom. Treba vyzdvihnúť aj veľmi podrobné analýzy Ingardenových zápasov za fenomenológiu a jej popularizáciu v Poľsku. Hĺbkové skú-

mania týchto dejinných problémov umožňujú čitateľovi dozvedieť sa o nových skutočnostiach súvisiacich s osobnými i odbornými kontaktmi s A. Rosemblumom, S. Witkiewiczom a W. Witwickim, ktoré boli tiež veľmi významné pre Ingardenov filozofický vývoj. Autori tejto filozofickej biografie si oprávnenne detailne všímajú aj ostré polemiky, do ktorých sa Ingarden opakovane dostával s Leonom Chwistekom, Tadeuszom Kotarbińským či Kazimierzom Twardowským.

Autori biografie nezabudli ani na bohaté Ingardenove organizačné aktivity. V tejto súvislosti naznačujú jeho úspechy v oblasti vytvárania rôznych vydavateľských agentúr v Lvove. Pripomínajú, že Ingarden spoluzakladal filozofické časopisy *Ruch filozoficzny* a *Studia Philosophica* (s. 641 a n.). Druhý spomedzi uvedených predstavuje prvý poľský filozofický časopis, písaný v cudzích jazykoch, ktorého cieľom bolo propagovať poľskú filozofiu vo svete.

Výsledok úsilia vrocavských historikov filozofie Radoslava Kuliniaka a Mariusza Panduru predstaviť Ingardenov život a tvorbu vedie k poznaniu, že recenzovaný prvý zväzok ich filozofickej biografie je mimoriadne dielo. Napriek obave autorov, že čitateľ môže pri čítaní nadobudnúť skreslený dojem, že Ingardenovou rodinou boli „dedo Twardowski“, „otec Husserl“, „žena Steinová“ a „dvaja kontroverzní bratia Witwicki a Witkiewicz“, to tak nebolo. Napokon, správne uvádzajú, že od roku 1919 boli pre Ingardena najbližšími osobami jeho manželka Mária a traja synovia Roman Stanislaw, Jerzy Kazimierz a Janusz Stefan. Autori sľubujú, že v druhom zväzku biografie sa budú v usilovať, aby ponúkli viac aj z rodinného života Romana Witolda Ingardena. Skoré vydanie druhého zväzku filozofickej biografie nám dá možnosť preveriť tento ich sľub. Už teraz sa však môžeme tešiť na to, že autori recenzovaného filozofického diela budú aj v druhom zväzku hlboko zaujatí poznávaním života a filozofického myslenia tejto výnimočnej osobnosti nielen poľskej, ale aj západnej filozofie dvadsiateho storočia, a pripraví nám ďalší výnimočný čitateľský zážitok.

Vladimír Leško

Vladimír Leško
Univerzita P. J. Šafárika
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a dejín filozofie
Moyzesova 9
040 59 Košice
Slovenská republika
e-mail: vladimir.lesko@upjs.sk
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8392-955X>